

Boyama Yöntemlerinin Maliyet Açısından Karşılaştırılması

Nigar BAYDUZ
Candan DURAK

Marmara Üni. Teknik Eğitim Fak. İSTANBUL

Bu çalışmada, pamuklu materyallerin boyanmasında kullanım payı Türkiye'de %70-80 civarında olan reaktif boyarmaddelerle, çektirme ve emdirme (yarı sürekli ve sürekli) yöntemlerine göre yapılan boyamaların, toplam giderler, enerji, boyarmadde ve terbiye madde giderlerinin birim maliyet açısından karşılaştırmaları yapılmıştır.

THE COMPARISON OF DYEING METHODS ON THE COST BASIS

This study is concerned with total costs, costs of energy, dyestuffs and auxiliaries used in dyeing with reactive dyestuffs applied by exhaustion and padding methods (continuous and semi-continuous). At present, 70-80% of the cotton product are being dyed with reactive dyestuffs in Turkey.

1. GİRİŞ

Üretimde maliyet, genel tanımıyla, üretimi gerçekleştirmek için yapılan girdilerin parasal ifadesi veya diğer bir deyişle malolma bedelidir. Gerek iç piyasada, gerekse dış piyasada ticari faaliyetlerini sürdürmek ve paylarını genişletmek isteyen firmalar, daima en düşük maliyetle mal ve hizmet üretmek amacındadırlar. Düşük maliyetle mal ve hizmet üretmek genellikle şu yöntemlerle sağlanır:

-Daha kalitesiz üretim faktörleri kullanma,
-Bilinçli bir kaynak kullanma politikası uygulayarak, aynı kalitede daha az üretim faktörü ile önceki kadar üretimde bulunmak veya aynı miktar faktör kullanarak öncekinden fazla üretimde bulunmak.

Belirtilen yöntemlerden ilki müşterilerin azalmasına, pazar payının rakip firmalara kaptırılarak daralmasına neden olur. İkinci yöntem ise, önceki üretim dönemine göre daha düşük maliyetle bir üretime ulaşmayı sağlar. Üretim maliyeti düşer. Bu düşüşü firmanın iki türlü kullanma olanağı vardır:

-Satış fiyatını sabit tutarak ünite karını ve toplam karı artırmak,

-Satış fiyatını, maliyet fiyatının düşüşü oranında azaltarak rakip firmalara üstünlük sağlamak, tüketicileri kendine çekmek ve pazar payını genişletmek.

2. MALİYETE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Maliyeti oluşturan giderler iki ana grupta incelenir, sabit ve değişken giderlerdir.

Boyama prosesinde, sabit giderler, üretimde bulunsun veya bulunulmasın yapılması gereken ve miktarı üretim miktarına bağlı olarak değişmeyen veya üretim miktarı ne olursa olsun miktarı aynı kalan giderlerdir.

Sabit giderleri oluşturan çeşitli gider türleri:

- Makina parkı yatırımının amortismanı,
- Makina parkı yatırımının sermaye faizi,
- Personel giderleri,
- Kira payı, Amortisman payı,
- Bakım-onarım giderleri,
- Genel giderler.

Değişken giderler, miktarı üretim miktarına bağlı olarak azalıp çoğalan, üretim faaliyetleri durduğunda yapılması gerekmeyen giderlerdir.

Değişken giderleri oluşturan başlıca gider türleri:

- Elektrik enerjisi gideri,
- Buhar gideri,
- Su (permutit su) gideri,
- Boyarmadde ve
- Tekstil terbiye maddeleri giderleridir.

3. KESİKLİ, SÜREKLİ VE YARI-SÜREKLİ BOYAMA YÖNTEMLERİNİN MALİYETE ETKİ EDEN FAKTÖRLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Maliyetler işletmeden işletmeye farklılık göstermektedir. Bu nedenle efektif para karşılaştırılmasından başka maliyete etki eden faktörler dikkate alınabilir. Tablo 1'de bir jigger ve altı tane yarı sürekli ve sürekli yöntem şematize edilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi üç jiggerle bir kişi ilgilediği için personel sütununda bir işçi olarak sembolize edilmiştir. Diğer yöntemlerin işçi sayısı bu esasa dayanılarak verilmiştir. Boyama yöntemleri olarak, uygulamada en çok kullanılan yöntemler örnek alınarak sembolleştirilmiştir. Enerji sütununda ise her ok, söz konusu yöntemde kullanılan toplam elektrik ve ısı enerjilerinin yaklaşık oranını göstermektedir. Süre sütunu, makinanın işletmeye alınması için gerekli olan zamanı belirlemektedir. Sürekli ve yarı sürekli yöntemler için ortalama üretim hızı m/d olarak verilmiştir. Personel, enerji ve süre her yöntem için bir birim kabul edilerek ilgili yöntemin son sütununda toplam olarak gösterilmiştir. Örneğin, fular-buhar, personel 2, enerji 3, süre 2 olduğundan toplam masraf büyüklüğü $2+3+2=7$ bulunmuştur.